

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

ISSN 1581-9027

zelena dežela

št. 185 / avgust 2024

Glasilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

AGRA

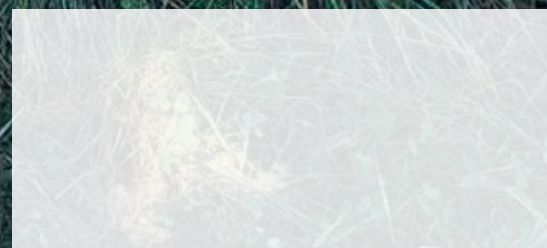
DRŽAVA PARTNER
BOLGARIJA

AGRA

62. MEDNARODNI KMETIJSKO-ŽIVILSKI SEJEM

24. - 29. 8. 2024
Gornja Radgona

Čvrsta povezanost

O položaju in dolgoročnem razvoju slovenskega zadružištva smo se pogovarjali s predsednikom Zadružne zveze Slovenije Borutom Florjančičem.

Na volitvah konec maja so vam predstavniki članic Zadružne zveze Slovenije podelili drugi mandat za vodenje Zadružne zveze Slovenije (ZZS). To je hkrati priznanje in obveza ...

Zadružnicam in zadružnikom se zahvaljujem za dano zaupanje in njihove glasove sprejemam kot močno obvezo in izziv. Verjamem, da je bilo odločilno za ponovno izvolitev transparentno delovanje in jasno postavljeni cilji na začetku mandata ter njihovo zasledovanje in izvrševanje tako na področju zadružištva kot tudi širše kmetijske politike skozi celoten mandat. Zadrug brez kmetov članov ni, prav tako kot ni »trajnostne kratke verige« brez surovin slovenskega porekla, ki jih še zmeraj v pretežnem delu pridelajo slovenske družinske kmetije. Zato smo z ekipo zveze kot enega ključnih stebrov strokovnega delovanja poleg zastopanja interesov zadrug postavili tudi zastopanje interesov njihovega članstva – družinskih kmetij. Proaktivno in strokovno smo se odzivali na vse izredne razmere (korona, izzivi in cenovna nihanja na globalnih trgih, vojna v Ukrajini, reakcije kmetov na evropsko kmetijsko politiko). V tesnem sodelovanju z ostalimi kmetijskimi organizacijami, zlasti s Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije, smo opozarjali na stranpoti obstoječega strateškega načrta in izvedbenih predpisov ter predlagali konstruktivne rešitve. Z ekipo zveze smo bili ves čas v največji možni meri podpora zadrugam pri postavljanju in nadgrajevanju notranjih procesov.

V nov mandat zveza vstopa s pogledom na novo programsko obdobje po letu 2027. V pretežnem delu se je kmetijska politika do sedaj pripravljala za štirimi zidovi pisarn, brez

stika z realno problematiko na terenu. Dokumenti so se oz. se sprejemajo tik pred zdajci, spreminjajo pa se praktično, še preden se dobro začnejo izvajati. To se v novem programskem obdobju preprosto ne sme ponoviti. Zato je bistvena pomena proces priprave novega nacionalnega strateškega načrta pričeti takoj in v sodelovanju s stanovskimi kmetijskimi organizacijami, pri tem pa upoštevati prvenstveno vlogo kmetijstva – tj. pridelava hrane za pravično plačilo in vitalno ter produktivno podeželje. Uspešnost slovenske kmetijske politike moramo gledati skozi daljše časovno obdobje in ne samo skozi sedemletno razdeljevanje finančnih sredstev. Da bomo uspešni, je najprej potrebna dolgoročna in kvantificirana strategija razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva. Kam želimo priti leta 2050, kako bomo to zasledovali z nacionalnimi in evropskimi ukrepi, kakšni so medsebojni vplivi med posameznimi kmetijskimi sektorji ter preostalim delom gospodarstva ... Odgovore na ta vprašanja potrebujemo, preden se lotimo razdeljevanja pogače.

Nov mandat mi kot predsedniku stanovske organizacije daje tudi obvezo, da v sodelovanju s članstvom opravi temeljit razmislek glede dolgoročnega razvoja slovenskega zadružištva. Kar nekaj zadrug že deluje povezano na nabavnem in prodajnem področju, vendar verjamem, da je čas več kot zrel, da se te povezave nadgradijo in konkretnizirajo v še večjem obsegu.

V kakšni kondiciji so slovensko kmetijsko zadružištvo in živilska podjetja, ki so v pretežni lasti kmetov?

Zadružištvo je poslovno kompleksen sistem, ki je sestavljen in treh ključnih vej: odkupa kmetijskih pridelkov, ži-

Borut Florjančič v letošnjem letu uspešno pričinja svoj drugi štiriletni mandat kot predsednik Zadružne zveze Slovenije. Sevnčan, ki živi v Vodichah pri Ljubljani, je končal študij na Biotehniški fakulteti. Na začetku kariere je 16 let delal v mednarodnem podjetju Syngenta in predhodniku Ciba Geigy, Novartis, nazadnje kot vodja trženja za vse države nekdanje Jugoslavije. Od leta 2013 do leta 2021 je bil direktor Kmečke zadruge Sevnica, v letih od 2026 do 2020 je bil član upravnega odbora Zadružne zveze Slovenije.

vilsko-predelovalne dejavnosti in trgovine. Nekatere zadrugе imajo tudi lastno kmetijsko dejavnost. Glede na raznolikost poslov lahko trdimo, da zadrugе živijo in razumejo celotno problematiko začetka verige oskrbe s hrano. Ekonomski kazalci kažejo na stabilno poslovanje zadrug, saj je povprečna bonitetna ocena višja kot 7, vendar pa so ravno zaradi živilske dejavnosti zadrugе bolj izpostavljene poslovnim tveganjem zaradi manjše konkurenčnosti kot posledice manjše ekonomije obsega, geografske razpršenosti dobaviteljev, ki imajo tudi sami segmentirano strukturo, oddaljenosti od prometnic in urbanih centrov itd. Ne glede na to so naše članice v letu

2023 na podeželju zagotavljale skoraj 2.600 delovnih mest in ustvarile skoraj 900 milijonov evrov prihodkov, skupaj s podjetji v lasti zadrug pa krepko čez milijardo evrov.

Živilska dejavnost zadrug je izredno pomemben steber slovenske živilske industrije, zlasti, ker je v lasti in upravljanju kmetov članov, in ker v pretežni meri TEMELJI na surovini slovenskega porekla. Ravno v živilskih obratih zadrug člani kot upravljalci in nadzorniki sežejo najvišje v verigi, kar v največji možni meri zagotavlja prerazporejanje vrednosti proti začetku verige – h kmetu kot dobavitelju surovine. Zato in ker se panoga sooča z izzivi odprtih trgov, s konkurenco, tudi

nelojalno, visokimi vhodnimi stroški in seveda pomanjkanjem delovne sile, je toliko bolj pomembno, da se je v obstoječem strateškem načrtu kolektivne naložbe zadrug (in organizacij proizvajalcev) prepoznalo kot samostojno intervencijo, ki je sofinancirana po enotnem in višjem deležu. Pomen dejavnosti zadrug za skladen regionalni razvoj je prepoznal tudi Slovenski regionalni razvojni sklad, ki že od leta 2022 ponuja nov finančni produkt za zadruge in podjetja v vsaj 85-odstotni lasti zadrug, ki dopolnjuje intervencije strateškega načrta. Ob aktualnih menjavah lastništva kmetijskih in živilskih podjetij je potrebno ozavestiti, da se zadrug ne more premestiti v drugo bolj konkurenčno okolje ali enostavno prodati drugim lastnikom, saj so v lasti kmetov in ustanovljene z namenom krepite njihove kmetijske dejavnosti, zadržno premoženje pa je nedeljivo. Od kmetijske dejavnosti svojega članstva, tj. svojih lastnikov, so zadruge neposredno odvisne.

Zadružne trgovine se pogosto označuje za tiste, ki bi morale prevzeti vlogo nacionalnega trgovca. Ne smemo pozabiti, da so v pretežnem obsegu prisotne na podeželju, kjer trgovinski sistemi nimajo interesa, saj lokacije ne zagotavljajo velike mase kupcev. Zadruge so zato danes kot maloprodajni ponudnik na podeželju predvsem ključni element njegovega obstoja in razvoja, čeprav konkurenčni pogoji ne zagotavljajo enakih poslovnih rezultatov kot v primestnih in mestnih središčih. Lahko pa prevzamejo tudi vlogo nacionalnega trgovca, pri čemer pa bi to moralo biti prepoznano, finančno podprto in sistematično vodeno kot nacionalni projekt državnega pomena.

Kaj bi bilo treba storiti/kaj dela Zadružna zveza Slovenije, da bi v verigi od njihve do mize kmet dobil večji kos pogače?

Prvi del odgovora je čvrsta povezanost, ne samo na ravni zadrug, temveč med zadrugami. Ne samo na ravni nabave repromateriala in vele-

prodaje kmetijskih pridelkov, temveč tudi na ravni predelave. Na področju mleka so združniki to razumeli in se povezali že pred dobrim desetletjem. Pogajalska moč pri prodaji je tako večja, ekonomija obsega pa zagotavlja tudi večjo stroškovno učinkovitost. Zadruge vse to seveda že počnejo, spodbudna kmetijska politika pa lahko procese bistveno pospeši.

Na trgovskih policah se dnevno že leta bije težka cenovna bitka, če ne že vojna med trgovskimi znamkami, blagovnimi znamkami multinacionalk in našimi, slovenskimi, pogosto malimi, vendar odličnimi izdelki ter proizvodi. Prepričan sem, da je prava pot razvoja slovenske zadružne živilske panoge poleg povezovanja tudi izgradnja blagovnih znamk, ki bodo z izpričanim slovenskim poreklom dosegale večjo prepoznavnost ter prodajo in s tem tudi na začetek verige, na kmetijo, prinesle večji, bolj zanesljiv in stabilen kos pogače.

Drugi del odgovora pa je podpora odločevalcev, da se s kmetijsko politiko opredeli in zaščitijo našo lokalno primarno pridelavo in s pozitivno diskriminacijo tisti del živilske industrije, ki sloni na surovini slovenskega porekla. Vzporedno pa nikakor ne smemo upočasniti dela na področju masnih bilanc. Ne samo v sektorju mesa, ampak tudi v ostalih kmetijskih sektorjih.

Ali intervencije strateškega načrta SKP 2023–2027 ustrezno naslavlja/ financira izzive kmetijskega združništva?

Vsekakor bolj kot vsa dosedanja programska obdobja od vstopa dalje. Kot največji uspeh si prav gotovo štejemo, da je državna kmetijska politika prepoznala pomen kolektivnih naložb zadrug tako v zbirne in skladiščne kapacitete kot distribucijo ter predelovalne kapacitete. Z njihovo modernizacijo oz. izgradnjo novih kapacitet bodo kmetje še en korak višje v verigi vrednosti, lažje bodo razvijali močnejše zadružne blagovne znamke in stabilnejše poslovanje ter postali uspešnejši pogajalci z ostalimi deležniki

v verigi.

Vztrajno in strokovno smo nagovarjali pristojno ministrstvo in uspelo nam je, da lahko zadruge (in druge pravne osebe) tudi v najpomembnejših kmetijskih sektorjih (žita, goveje in telečje meso, vino, soja, oljnice ...) pridobijo priznanje, da delujejo kot organizacija proizvajalcev, kar jim odpira nove možnosti za pridobivanje javnih sredstev, članom tako priznanih zadrug pa omogoča pridobiti dodatne točke pri lastnih individualnih naložbah. Na predlog zveze je v skoraj vseh sektorjih že omogočeno tudi povezovanje v združenja organizacij proizvajalcev, kar lahko zadrugam omogoča skupno pogajanje z deležniki glede cen pridelkov izven obstoječih pravil konkurence. Na zvezi smo zadruge oskrbeli z vsemi vzorci dokumentov, ki jih je potrebno za priznanje oddati na pristojno ministrstvo. Naš skupni cilj je, da pretežen del sredstev, ki so v strateškem načrtu na voljo za ustanavljanje organizacij proizvajalcev, usmerimo v zadruge članice.

Žal pa ocenjujemo, da bo potrebnega še precej več osveščanja pristojnih služb ministrstva glede medpanožnih organizacij. Vzpostavljen sistem po našem mnenju ne more izkoristiti njihovega potenciala, ampak je vzpostavljen zgolj za prerazporejanje javnih sredstev k še eni obliki organiziranja.

Kaj so glavne ovire, ob zgodovinskih okoliščinah, da združništvo ni še bolj uspešno? Kako do več zadružnega duha?

Ne samo v povojnem obdobju socialističnega združništva, tudi v obdobju samostojne Slovenije združništvo ni bilo prav razumljeno in podprto. Vseeno pa se je v tem času kar nekaj zadrug uspešno postavilo na noge in razvilo močno trgovinsko, nekatere tudi živilsko dejavnost. In kar je najbolj pomembno, tudi močno in zvesto članstvo. To so zadruge, ki imajo močne blagovne znamke in so kos izživom trga. Upam, da tudi izživom zahtev »zelene« politike.

Verjamem, da smo zadruge edine, ki lahko s transpa-

rentnim poslovanjem, sodobnimi poslovnimi procesi in močnimi kadri prepričamo tako člane kot ostale kmete, da smo lahko odličen poslovni partner ter poslovni model prihodnosti.

Združništvo je nastalo pred več kot 150 leti v obliki finančnega povezovanja kmetov na pobudo bratov Vošnjak kot odgovor na oderuško zadolževanje pri različnih špekulantih. Kaj (če kaj) je drugače stoletje in pol kasneje?

Zgodba je zelo podobna, samo zgodovinski čas je drug. Največji današnji izziv slovenskega kmeta je dobiti pravično in dostojno plačilo za svoj pridelek, da lahko kmetija in kmečka družina dolgoročno preživi.

Kako ste zadovoljni s sodelovanjem z drugimi nevladnimi kmečkimi organizacijami?

Stanovske organizacije smo pokazale zrelost in se ne glede na nekatere tudi drugačne poglede izredno močno povežale. Vodje in ekipe smo delovali povezano in v bitki za skupno kmečko dobro naredili velik korak naprej. Skoraj ni bilo aktivnosti, kjer ne bi dosegli soglasja, in tu gre res zahvala ekipam organizacij za delo, vztrajnost in upornost.

»MARJAN PAPEŽ, KGZS

Zadružna zveza Slovenije povezuje 59 kmetijsko-gozdarskih zadrug, ki povezujejo več kot 13.000 družinskih kmetij in na podeželju zagotavljajo skoraj 2.600 delovnih mest. Tristo trideset zadružnih trgovin oskrbuje podeželje in zagotavlja, da to ostaja produktivno ter vitalno.

Poromajte na Ponikvo in Slom v nedeljo, 13. oktobra 2024!

Letos bo že enaindvajset let, odkar poteka vseslovensko srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu, rojstnem kraju Antona Martina Slomška, zavetnika kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva. »**Pomagaj, delaj dobro, moli!**« je vodilna misel tokratnega srečanja. Gre za misel, vzeto iz Slomškovih usmeritev, ki si jih je v času novomašniškega posvečenja zapisal za svoje duhovniško delovanje. Letos namreč obeležujemo dvesto let od njegovega mašniškega posvečenja. Misel vodi v razmišljanje o pomenu dela in medsebojnega sodelovanja ter molitve k nebeškemu zavezniku. Vera in skupnost sta pomembna podpora in uteha za premagovanje izzivov, posebej v kmetijstvu, kjer so vedno bile in so težave pogoste in nepredvidljive.

Srečanje se bo pričelo v cerkvi sv. Martina na Ponikvi, kjer bo ob 12. uri ob somaševanju duhovnikov mašo daroval ljubljanski nadškof metropolit msgr. Stanislav Zore ob sodelovanju predstavnikov evangeličanske cerkve.

Ob 14. uri bomo druženje nadaljevali s slavnostno akademijo pred Slomškovo rojstno hišo na Slomu. V sklopu dogajanja na slavnostni akademiji bo sodeloval slovenski filmski in gledališki igralec Pavle Ravnohrib. Druženje na vsebinsko in glasbeno bogatem dogodku bomo zaključili s pogostitvijo.

Tradicionalni golaž in dobrote s kmetij bodo pripravili člani prostovoljnega gasilskega društva Ponikva ter članice okoliških društev kmečkih žena ob sodelovanju učencev Srednje kmetijske šole Šentjur.

Na Slomu bo možen ogled hiše, kjer se je leta 1800 rodil Anton Martin Slomšek. V njej je prikazana življenjska pot velikega duhovnika, vzgojitelja in narodnega buditelja. Pri izvedbi srečanja poleg Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije sodelujejo občina Šentjur pri Celju, župnija Ponikva in številni prostovoljci.

Za tiste, ki bi se srečanja radi udeležili in nimajo prevoza, bodo nekatere območne enote Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije organizirale avtobusne prevoze. Kontaktne številke za prijave bodo objavljene v septembru na spletni strani www.kgzs.si/ponikva. Lepo vabljeni in vnaprej hvala za vaš doprinos k prijetnemu vzdušju na tem zahvalnem srečanju!

ČE HOČEŠ DRUGE VNETI, MORAŠ SAM GORETI